

POLITISKA PROGRAM

Fil. kand. Jan-Olof Sundell har närmare granskat HUF:s och FPU:s nya program. Det finns skillnader men likheterna är långt mera påfallande, menar förf. En jämförelse med det nya SSU-programmet ger klart vid handen, att den stora vattendelaren i svensk politik går mellan socialism och borgerlighet.

De politiska ungdomsförbunden har under det senaste året ägnat sig åt att författa program. Nyligen har såväl HUF som FPU och SSU lagt fram nya program. De nya programmen utgör på många sätt en intressant läsning. De politiska ungdomsförbunden har genom sin friare och mer obundna ställning bättre möjligheter att presentera mer helgjutna och konsekventa idé-

och sakuppfattningar än vad partiorganisationerna kan göra.

Det är ju en omtvistad fråga hur viktiga (och bindande) program egentligen är — och bör vara — för partiets praktiska handlande. Med ett skeptiskt betraktelsesätt skulle man kunna säga att politiska program endast är intressanta för dem som direkt spelar en roll vid deras tillkomstprocess. Det stora flertalet medborgare, ja även majoriteten av det egna partiets medlemmar känner i praktiken inte till grundsatserna i programmen. Politiska program läses föga, de är inga "best-sellers".

Även om visst fog kan finnas för en dylik skeptisk uppfattning om politiska programs möjligheter att nå stora mängder människor, bör man dock akta sig för att för den skull helt avfärda dem och anse dem vara av föga eller intet värde. Det är trots allt betydelsefullt att företrädare för en politisk organisation inför sig själva — och andra — tvingas att verbalt fixera sina värderingar, sin samhällssyn och på grund härav klargöra hur man vill lösa alla de frågor som måste lösas på politisk väg.

Uppmärksamheten är i dag inriktad på den stora och betydelsefulla kraftmätning som stundar vid 1968 års val. Vid denna kommer striden att stå mellan socialdemokraterna och de icke-socialistiska oppositionspartierna. När man granskar HUF:s, FPU:s och SSU:s program kan man kanppast tveka om var vattendelaren går i svensk politik. SSU nöjer sig inte med att godta blandekonomin utan föreslår en rad socialiseringsaktioner. "Den nuvarande blandekonomin... är endast att betrakta som en utvecklingsfas på väg mot en socialistisk ekonomi".

Reaktionärt SSU

Både HUF och FPU håller däremot fast vid principen om en fri marknadsekonomi. SSU har efter att tidigare under många år fungerat som en ganska försiktig husbondens röst lagt fram ett "radikalt" socialiseringsprogram efter gammalmarxistisk modell. Ett av skälen härtill är att det heterogena socialdemokratiska samlingspartiet måste attrahera de väljare som befinner sig i marginalen mellan socialdemokrater och kommunister. Eftersom SSU ju tydligen inte vill konfiskera de nu fungerande företagen inom berörda branscher utan avser att betala ut kompensation efter mönster av LKAB:s förstatligande, skulle vi — om SSU får råda — få fler investeringar av Lamco-typ i utvecklingsländerna. Typiskt för SSU:s sätt att arbeta är också

att man *efter* att ha programfäst kraven på socialisering genom en utredning skall ta reda på hur en sådan skall gå till och vilka konsekvenser den kommer att få.

Om man emellertid vänder blicken från SSU:s reaktionära socialiseringslinje till FPU:s och HUF:s nya program, kan man vid en jämförelse mellan dessa konstatera att det otvivelaktigt finns många likartade resonemang och ståndpunkter. Det finns också områden där åsikterna går isär. En jämförelse försvåras i viss mån av att FPU täcker ett större område i sitt program under det att HUF koncentrerat sig på vissa områden.

Ofta är det också svårt att av programtexterna kunna avgöra hur samstämmig man är inom respektive läger både på värderings- och det konkreta handlingsplanet. HUF kan på ett område behandla en viss aspekt, FPU lägger vikten vid en annan. Dessa båda aspekter kan i sig gå att förena, men det går ofta inte för en läsare att få klart för sig om HUF också ansluter sig till FPU:s ståndpunkter och vice versa. Så kan vara fallet, men det behöver inte vara det.

Graden av programmatisk enighet respektive oenighet är därför ofta svår att bedöma. Till saken hör att FPU och HUF har utarbetat sina program helt oberoende av varandra. Ibland är dock oenigheten eller enigheten påfallande. Det förekommer att man inte blott är eniga i sak utan också benar upp

frågorna i samma ordalag, såsom i avsnittet om åldringsvården.

Attitydskillnader

I andra frågor kan man utgå från likartade grundvärderingar men komma till skilda slutsatser om vad som kan och bör göras. Ibland kan sådana resonemang belysa skillnaden i en konservativ — mer skeptisk — attityd och en liberal — mer militant, handlingsoptimistisk — attityd. Ett exempel härpå är hur Sverige skall förhålla sig till omvärlden och det faktum att så många stater i dag styres odemokratiskt. Först HUF:s ståndpunkt: "Den allt övervägande delen av jordens länder är inte demokratier i västerländsk mening, vilket medför att vår utrikespolitik inte endast kan drivas utifrån moraliska synpunkter. Viljan att reagera mot våld och förtryck och strävan att arbeta för demokratin är en självklar grundläggande värdering, men detta arbete måste ske på ett realistiskt sätt". FPU tar upp samma problem på följande sätt. "Den internationella solidariteten kräver ett aktivt ställningstagande mot förtryck och ofrihet var och i vilken form det än förekommer. I kampen mellan demokrati och diktatur finns ingen plats för ideologisk neutralitet. Vårt land bör medverka i opinionsbildningen mot diktaturer och föra en utrikespoli-

tik som stärker demokratins sak."

I konsekvens av sitt grundläggande resonemang är HUF sålunda utpräglat skeptiskt mot tanken på ekonomiska bojkottaktioner mot enskilda stater under det att FPU anser att ekonomiska sanktioner kan vara effektiva och lämpliga medel mot vissa diktaturer.

Illusionspolitik

Trots de tidigare antydda svårigheterna att jämföra FPU:s och HUF:s program kan man ändå konstatera att de två förbunden i många avseenden har samstämmiga uppfattningar. Ändå har FPU:s ledning visat en mycket "hård" inställning mot högerpartiet och mot tanken på ett trepartisamarbete. Thomas Hammarberg, FPU:s ordförande, har exempelvis nyligen sagt att en avgrund skiljer FPU från högern. Inte blir man övertygad om befintligheten av en avgrund vid jämförelse mellan ungdomsförbundens program, men väl om nyansskillnader och (ibland) om en viss olikartad politisk attityd. Men avgrunden i svensk politik, om man överhuvudtaget skall tala om en sådan, går mellan de socialistiska och de icke socialistiska partierna, inte mellan mittenpartierna och högerpartiet. Att tro något annat är, för att låna en sentens från hr Hedlund, ett uttryck för illusionspolitik.